

GUTTORMSGAARDS ARKIV:

Guttorm Guttormsgaard presenterer gjenstander fra sin unike samling

Målekloss: Didot-høyde

Guttorm Guttormsgaard og Ellef Præstseter

Den offisielle meteren er deponert i det franske Nasjonalarkivet i Paris. Boktrykkets standardmål har jeg arkivert i min samling på Blaker. Klossen er en del av trykkeutstyret jeg fikk av Arnstein Kirste, da han stengte trykkeriet sitt på Grünerløkka i Oslo. Jeg er så takknemlig for at jeg fikk oppleve kulturen boktrykket representerte. Den lille klossen har en voldsom utstråling. Den forteller om presisjon, holdning og kjærlighet.

De første århundrene etter at Gutenberg begynte å trykke med løse typer, varierte typenes høyde, og derav skrifthøyden, fra trykkeri til trykkeri. Da trykkeriene sluttet å støpe sine egne typer, ble denne variasjonen et praktisk problem for støperiene. Det ble utviklet presise tekniske standarder for boktrykk.

Måleklossen er i stål og angir standard skrifthøyde, typenes og trykkmateriellets normalhøyde, i det Berthold-Didotske systemet. Målestokken måler 23,566 mm ved 16,25°C, og tilsvarer 62,667 punkt. Den er produsert av J.G. Schelter & Giesecke (SG) i Leipzig. Klossen følger en offisiell tysk måling registrert 22. oktober 1904. Akseptabelt avvik ble fastsatt til 0,015 mm. I Tyskland erstattet denne standarden Leipziger-systemet, der skrifthøyden var 24,82 mm. Selv om måleklossen er produsert i Leipzig, måtte den altså for all del ikke forveksles med Leipziger-høyden.

Enkelte norske trykkerier opererte med begge systemer så sent som på 1930-tallet. Trykkmaskinene var i så fall innstilt etter Leipziger-høyden. Ved bruk av sats fra det Berthold-Didotske systemet, ble høyden justert med en metallplate.

Guttorm Guttormsgaard er billedkunstner. Hans svært omfattende arkiv "dokumenterer impulser for å holde motet oppe" guttormsgaardsarkiv.no

Ellef Prestsæter er kritiker, kurator for utstillingsprosjektet *Gutenberg-galaksen ligger på Blaker* (2013-2014) og tilknyttet forskningsprosjektet *The Archive in Motion* ved UIO

Foto:
Silje Schild